

Kostenstijgingen belemmeren lage kostprijs

Michel de Haan

De hoofddoelstelling van het lagekostenbedrijf op de Waiboerhoeve is een kostprijs halen van 34 euro per 100 kg melk, excl. quotumkosten. Resultaten van de afgelopen jaren laten zien dat ook het lagekostenbedrijf de kostprijs moeilijk kan beheersen. De kostprijs steeg de afgelopen jaren van 33,5 (in 1999) euro naar 36,5 euro per 100 kg melk in 2002. Hiermee is de kostprijs nog steeds lager dan in de praktijk, maar toch 2,5 eurocent boven het doel.

Het lagekostenbedrijf is een gespecialiseerd melkveebedrijf met een melkquotum van 400.000 kg. De bedrijfsoppervlakte bedraagt 32 ha, waarvan 6,5 ha maïsland. Naast de hoofddoelstelling zijn voor de bedrijfsvoering sociaal verantwoorde werkweken van maximaal 50 uur, een lage krachtvoergift (16 kg per 100 kg meetmelk) en voldoen aan de MINAS-normen van 2003 van belang. Primaire mestscheiding is een duidelijk onderzoeksaspect. Met een dichte hellende vloer, mestschuiven, gierpompen en gescheiden mestopslagen is het bedrijf hierop aangepast.

Lage kostprijs

De kostprijs van een kg melk geeft een goed beeld van de rentabiliteit en de economische duurzaamheid van de bedrijfsvoering. Als de kostprijs lager is dan de melkprijs, wordt de inzet van de productiefactoren marktconform vergoed en is sprake van een rendabele bedrijfsvoering. De kostprijs van melk bestaat uit de som van alle kosten die gemaakt worden

op een melkveebedrijf (dus niet alleen uitgaven, maar ook kostenposten als arbeid en berekende rente) minus alle opbrengsten anders dan melk (bijvoorbeeld omzet en aanwas, maïspremie en voerverkoop).

Tabel 1 geeft een overzicht van de kostprijsopbouw van het lagekostenbedrijf in 2001 en 2002 en een raming van 2002 van een groep bedrijven die qua omvang en intensiteit vergelijkbaar is met het lagekostenbedrijf en een bedrijfseconomische boekhouding bij het LEI heeft.

In 2002 was de kostprijs van 1 kg melk binnen de groep praktijkbedrijven op kleigrond gemiddeld ruim 43 eurocent. Dit is fors hoger dan de melkprijs van de afgelopen jaren. Het lagekostenbedrijf scoort met 36,5 eurocent wel beter, maar de kostprijs is toch weer hoger dan het jaar ervoor. Dit is niet geheel onverwacht, want prijsstijgingen zetten zich onverminderd voort, met uitzondering van de grondprijs en de rente. Bovendien zijn de (berekende) lonen met circa 7 % gestegen,

Tabel 1 Opbouw kostprijs van het lagekostenbedrijf in 2001, 2002 en de gemiddelde kostprijsopbouw van een groep vergelijkbare praktijkbedrijven die representatief zijn voor ruim 1000 bedrijven op kleigrond (boekjaar 2002). Economische cijfers uitgedrukt in euro per 100 kg melk.

	Lagekostenbedrijf 2001	Lagekostenbedrijf 2002	Vergelijkingsgroep LEI 2002 ¹
Melkquotum (kg)	400.000	400.000	392.000
Totale bedrijfsoppervlakte (ha)	32	32	31,6
Oppervlakte gras (ha)	25,5	25,5	30
Oppervlakte maïs (ha)	6,5	6,5	1,6
Aantal koeien	47	47	48
Stuks jongvee per 10 mk	5,5	5,6	6,8
Voerkosten	4,0	3,0	5,3
Veekosten	3,5	3,5	2,4
Gewaskosten	1,4	1,4	1,3
Arbeid	10,8	11,7	16,6
Loonwerk	4,5	5,6	2,2
Machines, werktuigen en installaties	5,3	5,7	5,4
Grond en gebouwen	7,3	7,4	9,8
Algemene kosten	2,4	2,2	3,1
Totaal kosten	39,1	40,5	45,9
Af: Omzet en aanwas	1,2	1,8	2,0
Af: Overige opbrengsten ²	1,6	2,2	0,9
Totale kostprijs	36,3	36,5	43,0

¹ Raming van groep bedrijven op kleigrond met quotum tussen 300 en 500 ton melk en quotum per ha tussen 11 en 14 ton, met een bedrijfseconomische boekhouding bij het LEI

² Inclusief voorraadverandering

wat resulteerde in een forse stijging van de arbeidskosten. Ook blijven de uitgaven voor installaties hoog en zijn de loonwerkkosten flink gestegen, terwijl de opbrengsten voor omzet en aanwas laag blijven.

Voerkosten gedaald

Een pluspunt is de daling van de voerkosten. Deze zijn 1 euro per 100 kg melk lager dan in 2001. In 2002 is, mede door de langere weideperiode, minder krachtvoer gevoerd dan in 2001. Het verschil in voerkosten met de praktijk is 2,3 eurocent per kg melk in het voordeel van het lagekostenbedrijf.

De veekosten zijn net zo hoog als in 2001 voor het lagekostenbedrijf, maar deze zijn ruim 1 euro hoger dan bij vergelijkbare praktijkbedrijven. Dit heeft vooral te maken met de grote hoeveelheid (duur) stro die is aangekocht voor een goede mestscheiding.

De gezondheidskosten zijn iets lager dan in 2001 en de kosten voor veeverbetering zijn iets hoger dan in 2001 en ook hoger dan bij vergelijkbare praktijkbedrijven.

Bewerkingskosten gestegen

De bewerkingskosten (arbeid, loonwerk, machines & installaties) zijn 2,5 euro per 100 kg melk gestegen in 2002. Dit komt vooral door gestegen loonkosten en hogere loonwerkkosten. Dit laatste wordt veroorzaakt door meer herinzaai van grasland, maar met name doordat veel gras ingekuild is. Het verschil met 2001 is dat toen redelijk wat gras op stam verkocht was, zonder loonwerkkosten. Bovendien vallen de kosten voor de uitmestinstallatie tegen, zodat veel loonwerk niet resulteert in lagere kosten voor machines & installaties (tabel 1). Het lagekostenbedrijf had in 2002 nog wel ruim 1 euro minder bewerkingskosten dan de vergelijkingsgroep.

Melkprijs lager dan kostprijs

Hoewel licht gestegen, was de post “omzet en aanwas” ook in 2002 laag. Dit heeft vooral met lage veeprijzen en weinig veeverkoop te maken. Maïspremie en de grote voorraadtoename leiden tot hogere overige opbrengsten dan in 2001 en voor de vergelijkingsgroep.

De totale kostprijs is met 36,5 euro hoger dan in 2001 hoger dan het doel van 34 euro per 100 kg melk, maar ruim 10 % beter dan de vergelijkbare praktijkbedrijven. De melkprijs is in 2002 gedaald naar 33,8 euro. Dit betekent dat het lagekostenbedrijf bedrijfseconomisch zeker geen winst heeft gemaakt in 2002, maar een verlies van 2,7 euro per 100 kg melk. Voor het bedrijf is dit € 10.800.

Naar een lagere kostprijs

De kostprijs beheersen en het niveau van de kostprijs zo laag houden als de melkprijs, valt niet mee. Arbeidskosten, loonwerkkosten, installatiekosten, veekosten en opbrengsten voor omzet en aanwas vallen tegen. In 2003 is het lagekostenbedrijf de tweede fase ingegaan. Kostprijsverbetering staat hierbij centraal. Op de volgende wijze proberen we dat vorm te geven. Mestscheiding verdwijnt uit het bedrijfssysteem om te komen tot een kostenbesparing bij arbeid, installaties, veekosten en loonwerk.

Ook proberen we de productiemiddelen als stal, aantal koeien, quotum en grond nauwkeurig op elkaar af te stemmen. Dit moet resulteren in een efficiëntere bedrijfsvoering met lagere arbeidskosten, lagere loonwerkkosten en minder kosten voor grond en bouwwerken.

Bovendien gaat een ander type koe het lagekostenbedrijf bevolken dat met een lage krachtvoergif en sobere bedrijfsvoering beter in conditie moet blijven dan de HF-dieren die in de eerste fase (1998 – 2002) op het bedrijf waren. Hiermee moeten voerkosten, veekosten en loonwerkkosten dalen, waarbij de opbrengsten voor omzet en aanwas stijgen.

